

Àngel Quintana

**ESTIU DEL
DESCONCERT**

L'Accent

ESTIU DEL DESCONCERT

Àngel Quintana

ESTIU DEL DESCONCERT

L'AVENÇ
Barcelona
2020

Barcelona, novembre de 2020
© del text, Àngel Quintana Morraja
© d'aquesta edició, L'Avenç, S.L., 2020
Passeig de Sant Joan, 26, 2n 1a
08010 Barcelona
Telèfon: 93 245 79 21 Fax: 93 265 44 16
www.lavenc.cat
www.ellsllibresdelavenc.cat
www.llegirencatala.cat

Es reserven tots els drets.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, amb excepció prevista per la llei. Adreçis a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) si necessita reproduir algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 93 272 04 47).

L'Avenç forma part de l'Associació d'Editorials Independents Llegir en Català.

Disseny i composició: L'Avenç

THEMA: DNL
ISBN: 978-84-122307-9-6
Ref. AVEN126
Dipòsit legal: B 19.766-2020
Imprès a Comgrafic SA

*A l'Esther, la Irene, l'Àlicia i l'Aniol,
amb qui he compartit el desconcert*

13 de juliol. Llegeixo un article sobre com l'antiracisme als Estats Units corre el perill de convertir-se en un pensament sectari que condueix cap a un excés de sospita. És cert que hi ha un ampli consens democràtic contra les actituds racistes presents en la societat americana. També es veritat que molta gent ha sortit al carrer per denunciar la mort a mans de la policia de nombrosos afroamericans com George Floyd. M'interessa afirmar que la protesta pot ser col·lectiva, però també vull reflexionar perquè aquell que no s'adhereix a determinats postulats és marginat. Tot sovint s'acusa alguns de no combregar amb l'ortodòxia si veuen la lluita sota altres prismes. En les velles purgues del comunisme, als heterodoxos se'ls acusava de revisionistes. Encara que el sentit d'una protesta sigui just, els punts de vista poden ser múltiples i no cal forçar determinades exclusions. «Podem i hem d'abraçar la virtut, però aquesta corre el perill d'esdevenir perversa si nosaltres l'abracem d'una forma massa ruda i violenta. Aquells que diuen que no hi ha mai excés en la virtut perquè ja no seria virtut si l'excés hi és present, juguen amb les paraules» —afirma Montaigne quan reflexiona sobre la moderació. Als anys seixanta, mentre els afroamericans lluitaven pel reconeixement dels drets civils, el Motown transformava la historia de la música. Un grup de dones, The Supremes, eren tan populars com els Beatles. La banda, en la qual inicialment hi cantava Diana Ross, van aconseguir que alguns notables temes de *rhythm'n'*

blues i de *soul* tinguessin una gran popularitat. La moderació de la proposta de The Supremes va fer pensar que elles eren d'un món a part, però els anys han demostrat que, gràcies a les seves cançons, el racisme també va arribar a ser posat en dubte. «You can't hurry love» (1966) va ser escrita com a homenatge als savis consells d'una mare: «La meva mare va dir, no pots anar de pressa en l'amor. Només et cal esperar».

14 de juliol. Els llums vermells s'han encès perquè el virus s'ha instal·lat a l'Hospitalet. Els casos s'escampen al barri de la Torrassa, on es calcula que hi ha una densitat de població de prop de 57.000 persones per km². Abans de prendre mesures sanitàries maximalistes hauria estat molt oportú preguntar-se quin és veritablement el virus que hi ha al barri de la Torrassa. Cal preguntar-se si els problemes epidemiològics són només científics o si tenen molt a veure amb una mala distribució dels recursos econòmics. El virus que hi ha a l'Hospitalet no s'ha gestat aquest 2020. Com a tants espais de pobresa, fa anys que hi és. El problema més greu no es fonamenta en si hi ha prou competències polítiques per dictar uns confinaments, sinó en com la pandèmia també posa en evidència el liberalisme més ferotge. Els problemes són d'ordre polític i no en farem res d'oïbir les recomana-

cions sanitàries, si mentrestant no es duen a terme unes bones polítiques de xoc contra la pobresa. Montaigne deia que «la pobresa dels béns és fàcilment reparable, però la de l'ànima és irreparable». L'assumpte no és només la pobresa material, sinó també la pobresa espiritual que porta implícita. L'any 1988 Tracy Chapman ens explicava a «Fast Car» els esforços d'una dona per sortir de la pobresa a la que havia estat condemnada. Chapman cantava: «Tens un cotxe ràpid, però és prou ràpid perquè puguem sortir volant? Hem de prendre una decisió, marxar aquesta nit o continuar vivint i morint d'aquesta manera».

15 de juliol. Vaig al metge perquè em faci un certificat per demostrar que no soc una persona de risc. Em diu que una cosa és la malaltia que genera el virus i una altra cosa és com aquesta malaltia s'ha instal·lat en la imaginació. Els mitjans de comunicació han creat un fantasma i la societat ha convertit determinats espais públics en centres d'extremada vigilància fins a crear certes paranoies. Llegeixo un capítol dels *Assaigs* de Montaigne que explica com la imaginació exerceix una pressió sobre nosaltres que ens pot portar cap a un estat hipocondríac. «Moltes vegades atrapo una malaltia perquè m'he interessat per ella i l'acabo interioritzant com si la tingués. No trobo estrany que la imaginació provoqui les febres i les

morts a aquells que es deixen emportar pel seu poder». Com actua la nostra imaginació en un estiu en què vivim amb l'obsessió que el virus ja ens ha transformat totes les nostres conductes? L'any 1980, Joy Division ens van avisar que un excés d'autoprotecció podria tenir conseqüències greus. Era en el disc *Closer* i la cançó es deia «Isolation»:

Rendit a l'autoconservació,
D'altres que es preocupen per ells mateixos.
Una ceguesa que toca la perfecció,
Però fa mal com qualsevol altra cosa.
Aïllament, aïllament, aïllament.

16 de juliol. «Considero que les ànimes s'han d'haver desenvolupat als vint anys. En aquesta edat han de prometre tot allò del que seran capaces. Mai una ànima que no ha sigut capaç de donar als vint anys un senyal clar de la seva força, no serà capaç de donar-ne cap altra prova» —afirma Montaigne a propòsit de la força de la joventut. En un restaurant es troben un grup de joves que volen dinar junts. S'abracen, es petonegen i fan evident que tenien moltes ganes de veure's o retrobar-se. Algú els mira de reüll, i amb el seu esguard sembla com si condemnés l'afecte. Res no és senzill. La pandèmia ens porta cap a la teoria dels sistemes complexos. No podem estigmatitzar

l'altre, però la norma no permet abraçar. Ens sacseja el dilema en què ens trobem entre la norma, la llibertat, la tolerància i el ressentiment. No podem aprendre del passat i ens cal aprendre d'un futur que no podem preveure. Què vol dir prevenció i precaució? Com ho podem assumir en la nostra vida quotidiana? És necessari renunciar a tantes coses? L'Estat no hi ha entès mai, d'amistats i de sentiments, però és ben clar que cap multa no podrà posar mai barreres a les abraçades. Penso en una de les cançons més populars de The Smiths, «There Is a Light That Never Goes Out», va ser escrita per Morrissey i Johnny Marr per al disc *The Queen is Dead* del 1986. Aquesta cançó sempre ha estat envoltada d'un estrany estat de gràcia. En ella, el subjecte de la veu poètica demana que el portin fins a un lloc on hi hagi música, gent i on els joves se sentin vius. No vol tornar a casa perquè no té cap lloc on tornar. «*I want to see life. Take me out tonight* —Vull sentir la vida, aquesta nit, porta'm amb tu».

17 de juliol. Al llarg de la història de la música popular, molts dels grans creadors han robat obres dels altres i les han fetes seves. Montaigne al segle XVI també ho va fer i insisteix en reconèixer-ho al llarg dels assaigs. Sap que una part de la seva prosa està formada «per un conjunt de flors estrangeres, davant les quals només he hagut de crear un fil per lligar-les. A fi que no

em diguin que no n'he comprès el sentit original, els concedeixo una determinada direcció perquè el text no ens resulti menys estrany». Montaigne és conscient que el material de fons és la seva interioritat, però que aquesta no fa més que aplegar un joc d'influències. «Al final del recorregut, un cop lligades les frases, hem de tenir molt clar que l'honor de la invenció és superior al de la citació», continua Montaigne. On es troba, però, la invenció? La invenció implica una nova creació original o potser el collage sorgit de múltiples peces? Mentre especulo sobre la hibridació de l'escriptura, escolto el darrer dels tres discs que va escriure el grup Hole, liderat per Courtney Love. La cantant va ser companya sentimental de Kurt Cobain i va ser molt criticada. Deien que el líder de Nirvana li escrivia les lletres. L'any 1998, un cop mort Cobain, Courtney Love va demostrar que era una gran lletrista. La seva veu esquinçada era única, sobretot quan estava acompanyada de la guitarra d'Eric Erlandson. *Celebrity Skin* va ser un disc memorable i s'hi podien escoltar temes com «Awful» on cantava: «Encara que el món estigui tan malament, pots fer-te'l teu amb una sola cançó».

18 de juliol. «En no poder ordenar els esdeveniments, prefereixo ordenar-me a mi mateix». La frase de Montaigne m'arriba en un dels dies més desconcer-

tants del que portem d'estiu. El govern recomana a la gent de Barcelona que no surti de casa, que no vagi a les segones residències i que assumeixi un nou confinament. Les autopistes de sortida de la ciutat van més plenes que la setmana passada. Les terrasses dels bars s'omplen mentre tanquen els cinemes. Els llibreters veuen perillar el Sant Jordi d'estiu però els turistes fan cua de nou per visitar la Sagrada Família. Si alguna cosa ens ha ensenyat el coronavirus és que tot no és més que un munt de contrasentits, que la gestió política es troba perduda davant l'arbitrarietat i que la ciutadania no sap com assumir de nou que se'ls culpabilitzi d'una situació que els sobrepassa. Tinc por que tot plegat ens porti al desastre i que el veritable problema d'aquest estiu no siguin les malalties víriques, sinó els seus efectes psicològics. Ningú no mesura com la desorientació pot ser també llavor de la ràbia i del dolor. Res no és senzill, però res passa per solucions maximalistes que agreugen el problema, potser el que cal és saber trobar el nostre ordre personal. Vull recordar alguna cançó del disc *Western Stars*, de Bruce Springsteen. M'agrada molt per tot el que té de passatge i de trànsit per múltiples camins. En aquests temps de trasbals cap a la incertesa, m'agrada sobretot evocar el tema «Hello Sunshine» on afirma que, davant l'angoixa i el dolor, davant els cels grisos, necessitem donar la benvinguda a les sortides de sol.

«Fins fa poc sempre hi havia algú que des de la televisió ens deia què havíem de fer. Ara comencem una altra etapa en la qual ningú ens dirà què hem de fer. Serà un temps en què haurem d'assumir el nostre propi desconcert. És per això que he decidit fer un triple salt mortal. Al llarg de l'estiu rellegiré els *Essais* de Montaigne. Buscaré citacions entre tot allò que l'assagista va escriure al segle XVI per veure com hi ha grans qüestions humanes que sobreviuen al temps. Tot plegat anirà acompanyat de cançons de la història del rock o de la música popular amb les quals intentaré buscar correspondències, relacions o simplement seran temes que ens han d'ajudar a superar les crisis que viurem aquest estiu».

.....

ÀNGEL QUINTANA (Torroella de Montgrí, 1960) és catedràtic d'Història i Teoria del Cinema i degà de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona. Ha publicat monografies sobre directors com Rossellini, Renoir i Fellini, i és autor dels llibres *Fábulas de lo visible. El cine como creador de realidades* (2003) i *Después del cine: imagen y realidad en la era digital* (2011). També és autor de *Virtuel? À l'ère du numérique le cinéma est le plus réaliste des arts* (2008) i *Lorca et le cinéma* (2018).

